

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADA PARIS, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentzii plătesc pe jumătate
Pentru străinătate se adaugă timbrul posta

S U M A R

Importanța paragrafului 814 din codul civil german de d-l E. Siefert.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Maior G. I. Cantacuzino și alții cu C. G. Lăzărescu.*

Curtea de apel din Iași, secțiunea I: Marcu Fischer și alți cu Alexandru D. Sturdza și Ministerul public.

Importanța paragrafului 814 din codul civil german

Pentru stabilirea diferenței dintre drept și morală, astăzi se recunoaște mai mult sau mai puțin exactă formula renumitului jurist Yellinek, după care dreptul este un minimum etic. Cu alte cuvinte, dreptul reprezintă totalitatea regulilor morale, a căror observare a fost considerată ca absolut necesară pentru bunul mers al societății. Atunci, pentru a nu lăsa observarea lor la aprecierea fiecăruia, au fost transformate în reguli juridice, în reguli de drept prevăzute cu o sancțiune. Cum rezultă din însăși această formulă, nu toate regulile de morală au fost transformate în reguli de drept, unele din cauza imposibilității de a le da o sancțiune, altele din cauză că prin transformarea lor s'ar fi adus o atingere prea mare libertății indivizilor. Dreptul nu desconsideră cu totul prescripțiile acelea rămase pur morale, dar dispozițiile legislațiilor pozitive cari se referă la acest lucru aveau până în ultimul timp un caracter negativ. Adică se declară nul un act care este contrar regulilor morale, un act imoral, însă nu se

găseau dispoziții legale care să dea efecte juridice în mod general tuturor obligațiilor cari nu se bazează pe un principiu de drept, ci numai pe o considerație morală.

Spiritul societăților moderne impunea o soluție contrară și, în lipsa unui text legal, tribunalele căutau un mijloc pentru a putea da efect obligațiilor morale. Așa a ajuns jurisprudența franceză să decidă că o obligație morală este o cauză suficientă pentru constituirea unei obligații civile.

Noul cod civil german, pus în aplicare la 1 Ianuarie 1900, a fixat printr'un text legislativ acest principiu. În § 814 citim următoarele: „Nu se poate cere restituirea unei prestațiuni făcute în scop de a executa un angajament (dacă autorul prestațiunii a știut că nu era obligat, sau) *dacă prestațiunea corespunde unei datorii morale* sau unei considerații de conveniență socială“.

Datorită acestui text, apropierea dintre drept și morală a devenit și mai mare. Cum vedem, legea nu merge cu confuzia până acolo încât să dea obligațiilor morale aceleași efecte ca și obligațiilor juridice.

Cu toate acestea dispozițiunea prezintă un interes foarte mare. Ceeace legea refuză acestor obligațiuni sunt mijloacele de constrângere. Inșă din moment ce acela care este ținut manifestă voința sa de a executa, fie făcând o prestațiune, fie promițând aceasta, el nu mai poate reveni asupra faptului, așa că prestațiunea sau promisiunea rămâne definitivă.

Și acest efect se obține fără ca să se întrebuițeze formele donațiilor.

Intr'adevăr, sunt câțiva autori ¹⁾ cari pretind că în acest paragraf este vorba de donațiuni ca și în § 534 ²⁾. Opiniunea lor nu este însă admisibilă.

În § 534, legea vorbește de donațiunile cari datorită motivului ce le-a determinat sunt puse într'o situație privilegiată față de celelalte. Este însă imposibil să considerăm ca donațiuni actele prevăzute de § 814, de oarece le lipsește unul din elementele acestei noțiuni, voința de a dona *animus donandi*.

Majoritatea doctrinei și jurisprudența nu admite opiniunea acestor autori.

Adevărul este că prin această dispoziție, legiuitorul a voit să dea satisfacție simțului moral al poporului. Aceasta reese chiar dintr'un pasaj al lucrărilor preparatorii ³⁾.

O dispoziție asemănătoare se găsește și în dreptul elvețian ⁴⁾, ceace probează că această tendință de apropiere între drept și morală nu este izolată. Va veni oare vre odată timpul când cele două domenii să se confunde?

Paris, 23 Mai 1914.

E. Siefert.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 2 Martie 1914

Președința d-lui C. R. Manolescu, președinte

Maior G. I. Cantacuziuo și alții cu C. G. Lăzărescu

INDIVIZIUNE (EȘIRE DIN). — VÂNZARE PRIN LICITAȚIE PUBLICĂ. — ADJUDECATAR STRĂIN. — DOBÂNDIREA PROPRIETĂȚII. — TRANSCRIPȚIUNE. — JURNAL DE ADJUDECARE. — TERTII. — ART. 1801 ȘI 1802 C. CIV., ART. 544, 553, 722 ȘI 723 PR. CIV.

¹⁰ În vânzările prin licitațiune publică pentru eșire din indiviziune, adjudecatarul străin, adică altul decât un copărtaș, dobândește prin jurnalul

1) Cosak, *Lehrbuch des bürg. Rechts*, p. 287; Landberg, *Das Recht des B. G. B.* p. 60.

2) § 534. Donațiunile determinate de o datorie morală sau o considerație de conveniență socială nu sunt supuse nici restituțiunei nici revocațiunei.

3) *Motive zum Entwurf eines burgerl. Gesetzbuchs.* vol. II, p. 832. În acelaș sens, hotărârea Curții Imperiale, *Entscheidungen des Reichsgerichts*, vol. 37 p. 323.

4) Codul obligațiunilor, art. 63 al. 2.

de adjudecare un drept de proprietate asupra imobilului sub condițiunea depunerii prețului, și pentru ca mutațiunea proprietății să poată fi opozabilă terților, nu se cere transcrierea jurnalului de adjudecare.

No. 179. — Casată după recursul făcut de Maior G. I. Cantacuziuo și alții, cum și recursul făcut de M. M. Râmniceanu și alții, decizia No. 37 din 1913, a Curții de apel din București, secția I, în proces cu C. G. Lăzărescu ¹⁾.

S'a citit raportul făcut în cauză de d-l consilier C. Sărățeanu.

S'au ascultat: d-nii avocați Rosental, C. C. Arion și B. Missir, pentru recurenți, în desvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați N. Titulescu și Take Ionescu, pentru intimati, în combateri; d-l procuror general Sc. Popescu în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de recurs:

«Violarea art. 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551 și 553 pr. civilă, greșită interpretare a art. 567, rea aplicațiune a art. 689 și 696 pr. civilă, violarea art. 722 și 723 pr. civilă, omisiune esențială și exces de putere. Am invocat dinaintea Curței, că conform art. 544 până la 553 pr. civilă care, după dispozițiunile art. 689 și 696 pr. civ., sunt declarate comune vânzărilor pentru eșirea din indiviziune, adjudecatarul are un drept real de proprietate asupra imobilului cumpărat, din chiar ziua adjudecării, sub condițiunea suspensivă a depunerii prețului, drept care devine definitiv din ziua depunerii prețului (art. 567), că acest drept este opozabil nu numai foștilor proprietari, al cărui imobil se vinde, ci și terților, întru cât nu numai că legea nu cere transcrierea jurnalului de adjudecare ci numai a ordonanțelor de adjudecare (art. 722 și 723 pr. civilă), dar această transcriere este și imposibilă, atât din punct de vedere logic, cât și din punct de vedere legal, de oarece taxa datorită fiscoi nefiind încă achitată, jurnalele de adjudecare nici nu s'ar putea transcrie, și am invocat că de când există procedura civilă atât cea veche cât și cea din 1900, toate tribunalele din țară au aplicat legea în acest sens. Curtea violând toate textele citate mai sus, pune principiul eronat, că vânzările pentru eșire din indiviziune sunt guvernate în ce privește drepturile dobândite față de terți și obligațiunea transcrierei, de aceleași reguli ca și vânzările voluntare și omițând cu desăvârșire a se pronunța asupra mijlocului întemeiat pe dispozițiunea art. 722 și 723, pe imposibilitatea legală de a se transcrie jurnalul de adjudecare și practica constantă a tuturor tribunalelor, ne respinge apărarea, comițând cu chipul acesta și un exces de putere».

Având în vedere că, din deciziunea supusă recursului, rezultă că intimatul C. Lăzărescu a intentat

1) Vezi *Dreptul* No. 30 din 1913.

acțiune contra lui I. G. Cantacuzino, mort în timpul procesului și reprezentat în instanță prin recurenții de azi, spre a i se recunoaște în prima linie un drept de coproprietate pe 2/9 părți din moșia Frățești, adjudecată asupra lui I. G. Cantacuzino, și în al doilea rând a i-se restitui oare-cari sume de bani, ce reprezentau câșturile moșiei aferente porțiunii sale indivize, invocând ca titluri în dovedirea acestei cereri, actele de cumpărarea acestor porțiuni dela proprietarii indivizi Căpitan P. Poenaru, I. L. Caragiale și Octav Lecca, autentificate de tribunalul Vlașca sub No. 802 din 1907; 417 și 754 din 1908, și transcrise la No. 897 din 1907, 499 și 1191 din 1908, posterior adjudecării care a avut loc în 1904, dar înaintea depunerii prețului de către adjudecatorul Cantacuzino și a liberării ordonanței de adjudecare, transcrisă la 15 Septembrie 1903;

Având în vedere că recurenții au opus la instanța de fond că actele de cumpărătoare invocate de intimat nu i-au putut transmite proprietatea părților indivize, ci numai un drept asupra porțiunii de preț corespunzătoare, de oarece cumpărătore a avut loc ulterior sentinței tribunalului Ilfov, secția III, No. 502 din 1903, de eșire din indiviziune, executată prin scoaterea moșie Frățești la licitație;

Că, independent de efectele acestei hotărâri, Lăzărescu tot nu a putut dobândi proprietatea părților indivize din imobil, iar transcripția actelor de cumpărătoare lor a fost inoperantă, față de adjudecarea definitivă a acestui imobil asupra lui I. G. Cantacuzino, adjudecare ce a avut loc în 1904, adică anterior transcripțiunii vânzărilor către Lăzărescu, de când adjudecatorul a dobândit un adevărat drept real, supus condițiunii suspensive a depunerii prețului, drept opozabil terților achizitori, fără a fi nevoe de transcripția jurnalului de adjudecare pentru care legea nu cere o asemenea formalitate;

Având în vedere că instanța de apel, după ce constată în fap că moșia Frățești a fost adjudecată în 1904 lui I. G. Cantacuzino, care depunând prețul în 1909 a obținut ordonanța definitivă de adjudecare transcrisă în acelaș an, la 15 Septembrie, și că intimatul C. Lăzărescu a cumpărat și transcris drepturile ce pretinde în aceeași moșie, în intervalul dela adjudecarea definitivă până la darea ordonanței, admite însă în drept că, deși adjudeca-

tarul devine proprietar din ziua adjudecării, aceasta însă numai în raport cu coproprietarii, nu și față de cei d'al treilea, în privința cărora dreptul dobândit prin adjudecare nu devine opozabil decât din momentul transcripțiunii, astfel că toate înstrăinările ce s'ar fi consimțit de către copărtașii imobilului scos în vânzare și s'ar fi transcris după adjudecare, însă anterior transcrierei dreptului dobândit de adjudecator, sunt valabile și prin urmare opozabile adjudecatorului;

Că, deci, în speță Lăzărescu cumpărând dela cei trei comoștenitori drepturile lor indivize, în intervalul dela adjudecare până la transcrierea ordonanței de adjudecare, el are dreptul a opune titlul său de coproprietar indiviz, întrucât a transcris actele sale de cumpărătoare înainte de transcrierea ordonanței și, în consecință, Curtea admite acțiunea recunoscând lui Lăzărescu dreptul de coproprietate indiviză pe 2/9 părți din moșia Frățești și obligă pe recurenți a-i restitui 108.885 lei, câșturile aferente porțiunii indivize recunoscute celui d'întâiu;

Având în vedere că chestiunea adusă în judecata Curții prin acest motiv este de a ști dacă în vânzările pentru eșire din indiviziune, adjudecatorul străin, adică altul decât un copărtaș dobândește prin jurnalul de adjudecare un drept de proprietate asupra imobilului, sub condițiunea depunerii prețului și în caz afirmativ, dacă se cere transcrierea jurnalului pentru ca mutațiunea proprietății să poată fi opozabilă terților;

Având în vedere că prin art. 544—553 pr. civilă, aplicabile și vânzărilor pentru eșire din indiviziune, se hotărăște în mod categoric că adjudecarea închide operațiunea licitațiunii, considerându-se ca act final al vânzării; că, cumpărătorul dobândește proprietatea imobilului sub condițiunea depunerii prețului și că această mutațiune de proprietate să operează în așa mod, în cât adjudecatorul nu se mai poate retrage din momentul de când judecătorul a pronunțat cuvântul „adjudecat“;

Efectul acesta translativ de proprietate al jurnalului de adjudecare mai rezultă tot atât de învederat și din art. 553 și urm. pr. civ., privitoare la vânzarea în socoteala adjudecatorului, în cazul când acesta nu a depus prețul în termenul prevăzut de lege, căci această vânzare sub o altă formă și în a-

numite condițiuni nu este altceva decât dreptul creditorului fost proprietar prevăzut de art. 1073 c. civ., de a-și realiza prețul vânzării;

Având în vedere că Curtea de apel hotărând că adjudecatarul nu poate opune dreptul său lui C. G. Lăzărescu, ale cărui acte de cumpărătoare au fost transerise înaintea ordonanței, și-a întemeiat soluțiunea dată pe principiile relative la mutațiunea bunurilor nemișcătoare, motivând că vânzările pentru eșire din indiviziune, în caz când adjudecatarul este strein, sunt socotite ca vânzări propriu zise, făcute numai sub privegherea justiției și cu formalitățile de publicitate, pentru care legiuitorul, față de terții, nu a prevăzut altă normă de urmat decât ordinea transcrierii; mai cu seamă că unor asemeni vânzări, potrivit art. 689 și 696 pr. civ., nici nu li se poate aplica regula stabilită de art. 567 pr. civ., după care în privința transmiterii dreptului de proprietate și folosința asupra persoanei adjudecatarului, ordonanța de adjudecare are efect retroactiv;

Având în vedere că, dacă în principiu general ordinea de preferință cu privire la anumite drepturi se stabilește după cum actul constatator al dreptului a fost sau nu transcris, sau după autoritatea transcrierii, nu este însă mai puțin adevărat că legiuitorul prevăzând transcripțiunea ca mijloc de publicitate și reglementând formele după care se face, a arătat prin texte precise actele ce urmează a fi supuse acestei formalități și la stabilirea cărora a avut în vedere atât natura lor cât și dreptul ce ele constată;

Având în vedere că prin art. 1801 și 1802 din codul civil, se arată în mod generic actele supuse transcripțiunii și sancțiunea în favoarea celor de al treilea în caz de lipsă a acestei formalități, iar prin art. 722 și 723 din procedura civilă, se completează principiul pus în articolele de mai sus, prevăzându-se pe lângă sancțiune o enumerare completă a tuturor actelor supuse transcripțiunii;

Având în vedere că, întrucât printre aceste acte nu se prevăd și jurnalele de adjudecare, consecința logică este că legiuitorul n'a înțeles să ceară transcrierea lor și aceasta se explică, în primul rând, prin faptul că jurnalele de adjudecare împreună cu toate lucrările săvârșite în cursul vânzării sunt trecute în ordonanța de adjudecare, pe care tribunalul este ținut să o întocmească după depunerea prețu-

lui, ordonanță care potrivit art. 722 al. 6, este singură supusă transcrierii și servă adjudecatarului ca titlu de proprietate, și în al doilea rând, prin aceea că transmisiunea de proprietate ce se operează prin adjudecare fiind subordonată depunerii prețului, transcripțiunea jurnalului ar fi încărcat fără folos registrele tribunalului, în caz când nu se îndeplinea condițiunea;

Având în vedere că prin deciziunea Curței de apel s'a mai hotărât că art. 567 pr. civ., care prevede retroactivitatea ordonanței de adjudecare în materie de vânzare silită, nu este aplicabil și vânzărilor pentru eșire din indiviziune și aceasta pe temeiul art. 689 și 696 din procedura civilă, care n'ar fi prevăzut și acest articol printre cele declarate comune acestor două feluri de vânzări;

Având în vedere că lipsa aceasta nu poate schimba dispozițiunile art. 544 și urm. pr. civ., în care se prevede că jurnalul de adjudecare transmite proprietatea imobilului și nici face ca să se ceară transcrierea lui atunci când art. 722 pr. civ., nu cere; căci altfel, ar fi să se meargă în contra textelor pozitive și a se creia o decădere pentru adjudecatar, atunci chiar, când prin lege i s'a dat termen pentru depunerea prețului și prin urmare pentru obținerea ordonanței;

Având în vedere că, nici din aliniatul 1 al art. 722 pr. civ., după care se cere transcrierea pentru toate actele de înstreinare a proprietăților nemișcătoare, nu se poate trage concluziunea că jurnalele de adjudecare pentru a fi opozabile terților, trebuiesc transcrise, căci acest alineat a existat în forma lui actuală și înainte de modificarea legii de procedură din 1900, și cu toate acestea sub imperiul vechei legi a existat controversa asupra chestiunii dacă ordonanțele de adjudecare trebuiau transcrise, controversă care nu ar fi existat, dacă acest alineat ar fi fost atât de coprinzător și care tocmai pentru că era strein materiei s'a tranșat de noul legiuitor în sensul transcrierii ordonanțelor;

Considerând că așa fiind, Curtea de fond a violat articolele de lege menționate în motivul de recurs și relative la transcripțiunea actelor de mutațiunea proprietății, când decide că jurnalul de adjudecare ne fiind transcris, nu are nici un efect și nu este opozabil lui Lăzărescu, care a cumpărat și transcris după adjudecare;

Că, deci, fără a mai intra în discuțiunea celorlalte motive, urmează a admite motivul I de recurs.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI

SECȚIUNEA I

Audiența dela 25 Aprilie 1914

Președinta d-lui I. Burada, prim-președinte

Marcu Fischer și altu cu Alexandru D. Sturdza și Ministerul public

SCRISORI MISIVE. — DESTINATAR. — DREPT DE PROPRIETATE. — PRINCIPUL INVIOABILITĂȚII.

SCRISORI MISIVE. — DESTINATAR. — DREPT DE PROPRIETATE. — TRANSMITERE. — TERȚIU. — PRODUCERE ÎN JUSTIȚIE.

SCRISORI MISIVE. — CARACTERUL CONFIDENTIAL. — ȘTIPULAȚIE EXPRESĂ A AUTORULUI. — PACT TACIT AL SECRETULUI — TERȚIU.

SCRISORI MISIVE. — DEȚINERE. — TERȚIU. — PRODUCERE ÎN JUSTIȚIE. — RESTRICȚIUNI.

SCRISORI MISIVE. — DESTINATAR. — MANDATARUL AUTORULUI. — DEPOZIT. — EXCEPȚIUNE.

1° Destinatarul unei scrisori are asupra ei, cu restricțiunea principiului inviolabilității garantată de Constituțiune (art. 25) și sancționată prin o lege specială, aceea telegrafo-poștală din 1892 (art. 27) drepturile unui adevărat proprietar, *jus utendi et abutendi*, putând dispune oricum ar voi de ea și deci a o produce în justiție, întrucât principiul inviolabilității consacrat prin textele suscituate, nu poate privi decât numai circulațiunea corespondenței, iar nu și întrebuintarea ei.

2° Destinatarul fiind liber a face orice întrebuințare de scrisoarea ce i este adresată, el este în drept a o înstrăina, a transmite proprietatea asupra ei unui-terțiu care, la rândul său, o poate produce în justiție cu aceleaș restricții legale ca și pentru destinatar, de a răspunde de daune-interese către autorul ei când divulgarea conținutului ar aduce acestuia din urmă un prejudiciu.

3° Dacă după teoria îndeobște admisă, caracterul confidențial al unei scrisori, atunci când nu provine din o stipulațiune expresă a autorului, rezultă din convenția părților, din un pact tacit al secretului, lăsat cu totul la aprecierea judecătorilor de fond, acest caracter se poate zice că apare decâteori din termenii scrisorii ar rezultă că ea traduce gândirea autorului, încredințată cu totul la discreția destinatarului, care se obligă în mod tacit a nu divulga caracterul ei.

Acest pact, care în realitate nu este decât expresiunea voinței unilaterale a autorului, nu poate fi considerat față de terții decât ca *res inter alios acta*, neputând prin urmare să le fie opus, nici să fie invocat de ei.

4° Deținerea unei scrisori confidențiale, întrucât nu este atinsă de dol sau de fraudă, dă terțului dreptul să se servească de ea în justiție în contra oricui, întocmai ca și destinatarul, cu

restricțiunea bineînțeleș a principiilor generale care guvernează obligațiile contractuale sau delictoase.

5° Principiul în virtutea căruia destinatarul devine proprietarul scrisorii confidențiale, putând a se servi nu numai el dar și un terțiu de ea în justiție, suferă excepțiune decâteori destinatarul este mandatarul autorului, și când scrisoarea i-a fost adresată în această calitate, căci, în asemenea caz, scrisoarea nu poate fi considerată decât ca un depozit în mâinile destinatarului.

Decâteori, însă, scrisoarea are un caracter personal și nu e relativă la mandat, fiind adresată persoanei iar nu funcțiunii, excepțiunea numai are rațiune de a fi, căci nu e la mijloc caracterul mandatului.

Curtea,

Având în vedere apelurile făcute de Marcu Fischer și Berman Juster, prin petițiunile înregistrate la No. 2068 din 5 Aprilie, și No. 1530 din 6 Aprilie 1913, contra sentinței civile, a tribunalului Botoșani, No. 208 din 4 Aprilie 1913, apeluri cari s'au conexas, spre a fi judecate prin una și aceeaș deciziune;

Având în vedere că, prin sentința apelată, tribunalul Botoșani, admitând atât acțiunea intentată de Alexandru D. Sturdza, în calitate de procurator al lui Mihai D. Sturdza, cât și intervențiunea procurorului, constată că contractul intervenit în Aprilie 1902, între Dimitrie M. Sturdza și Berman Juster, pentru arendarea moșiilor Flămânzi, Stroești și Cernestii din județul Botoșani, și Cilibiu din județul Iași, cesionat în urmă în întregime lui Marcu Fischer, este nul și de nul efect încă dela 23 Aprilie 1912, și respinge ca nefondată intervențiunea lui Berman Juster;

Având în vedere susținerile orale, concluziunile scrise ale părților, actele prezentate în instanță precum și cele aflate la dosarele cauzei;

(Urmează aci expunerea faptelor).

Având în vedere că atât intimatul cât și ministerul public, prin intervențiunea sa, susțin că apelantul Fischer, prin contractul din 1902, cesionat lui de Berman Juster, ține în arendă în realitate nu o singură moșie Flămânzii, ci trei moșii și anume: Flămânzii cu trupul Stroești, Cernestii din județul Botoșani și Cilibiu din județul Iași;

Având în vedere că apelantul Fischer, produce în

apărarea sa pe lângă diferitele acte, aflate la dosarele cauzei, și dovezile administrate, și o scrisoare datată din 9 Ianuarie 1907, adresată de intimat, din Dieppe, lui Dimitrie Sturdza, moșul său, și pe atunci încă procuratorul tatălui său, prezentată pentru prima oară în apel;

Considerând că, după art. 1 din legea pentru mărginirea dreptului de a ține moșii în arendă, nimeni nu poate singur sau în asociațiune cu alții direct sau sub orice formă sau denumire, prin prepuși sau prin persoane interpuse, a lua în arendă sau exploata ca arendaș decât o moșie, oricare i-ar fi întinderea, sau mai multe moșii a căror întindere însă împreună să nu fie mai mare de 4.000 hectare cultivabile;

Considerând că, prin acțiunea de față, se tinde a se stabili că apelantul Marcu Fischer, nu ține în arendă prin acelaș contract numai o singură moșie, Flămânzii cu diferite ale ei trupuri, ci trei moșii și anume: Flămânzii și Cerneștii din județul Botoșani și Cilibiu din județul Iași, care toate împreună întrec limita de 4.000 hectare cultivabile;

Considerând că date fiind faptele, astfel cum au fost expuse mai sus, urmează să se stabilească după actele și dovezile administrate de părți, dacă în adevăr Marcu Fischer este și arendașul moșiei Cilibiu și dacă moșia Cerneștii este o moșie a parte de Flămânzii, ori face un tot cu aceasta din urmă, fiind încorporată de proprietarul ei, cum pretinde Fischer;

Considerând, în ce privește Cerneștii, că după cum rezultă din testamentul defunctei Smaranda Sturdza din 8 August 1884, această moșie a fost lăsată nepotului său Mihai Sturdza, intimatul, care a trebuit să o stăpânească în tot timpul minorității sale prin părintele și tutorele său legal Dimitrie Sturdza;

Că, dacă după testament, Cerneștii aparțineau lui Mihai Sturza, nu este mai puțin adevărat că tatăl său, defunctul Dimitrie Sturdza, n'a înțeles niciodată să-i stăpânească pentru fiul său, ce 'i-a considerat, nu numai în timpul minorității lui ci și după majoritate, până la moartea sa, în 1908, ca proprietate a sa, încorporați la Flămânzi, formând o singură moșie;

Considerând că încorporarea de fapt a Cerneștilor la Flămânzi, rezultă din următoarele acte:

(Urmează enumerarea actelor).

Considerând că, în timpul minorității sale, Mihai

Sturdza, fiind condamnat de Curțile de Galați și Craiova, a plăti unchiului său, defunctul Grigore M. Sturza, suma de aproape trei milioane lei, pentru întregirea rezervei care 'i lipsea, parte din această sumă și anume 899.157 lei, a fost achitată de defunctul Dimitrie Sturdza, în timpul minorității fiului său, fapt ce se constată din chitanța defunctului Grigore M. Sturdza autentificată de tribunalul Ilfov, secția de notariat, sub No. 4744 din 3 Mai 1900; că, după ajungerea la majoritate a lui Mihai Sturdza, a urmat o învoială între acesta și tatăl său, în puterea căreia fiul recunoscu de bun ceeace făcuse tatăl în timpul minorității, de a fi încorporat Cerneștii, proprietatea sa, la moșia Flămânzii, în schimbul sumei ce plătitise pentru el unchiului său Grigore Sturdza;

Considerând că, dacă pentru încheerea acestui pact de familie nu s'a redactat nici un act scris, sau în tot cazul apelantul nu se găsește în posibilitate de a-l produce, el se stabilește neîndoios din scrisoarea lui Mihai Sturdza către unchiul său Dimitrie Sturdza, unul din procuratorii din țară ai tatălui său, din 9 Ianuarie 1907; că, această scrisoare a cărei semnătură nu se tăgăduște de autorul ei, fiind scrisă de secretarul său, cuprinde între altele și următoarele relativ la Cernești: «Iată dar Flămânzii în mâinele lui Fischer pe 17 ani, cu preț cam prost. Cred bine să încep eu personal un proces, spre a strică ambele contracte pe motiv că principele Dimitrie nu era în drept să arendeze Cerneștii, ci numai Flămânzii;

„Știți că, după acte, Cerneștii sunt ale mele, și Fischer nici nu știe că au fost ale mele, nici nu știe că le-am trecut principelui Dimitrie, când m'am socotit eu el relativ la sumele ce a plătit pentru mine moșului meu principele Grigore, în urma procesului ce a fost după moartea lui Vodă“.

Considerând că asupra acestei scrisori, fără a se susține în mod formal că ar fi plăsmuită, sau că semnătura din ea ar fi contrafăcută, se obectează atât de ministerul public, cât și reprezentanții intimatului Sturdza că în fapt ea conține imposibilități de ordin moral, care dau convingerea că nu poate emana dela semnatarul ei, iar în drept ea nu poate forma o dovadă celui ce o invoacă, întru cât ea fiind o scrisoare confidențială adresată unui procurator al casei, legalmente ținut de secretul profesional, nu poate fi produsă în justiție de un terțiu,

fără consimțământul autorului, cu atât mai mult că ea a intrat în posesiunea apelantului prin fraudă și corupțiune;

Considerând că, în lipsa unui text formal în codul civil, care se reglementeze întrebuințarea scrisorilor misive în materie de probă, doctrina și jurisprudența s'au însărcinat să dea soluțiunile necesare, de câte ori e vorba de administrarea unei dovezi prin asemenea mijloc de probă; că, astfel, este generalmente admis că destinatarul unei scrisori are asupra ei, cu restricțiunea principiului inviolabilității garantată de constituție (art. 25) și sancționată prin o lege specială, cea telegrafo-poștală din 1892 (art. 127) drepturile unui adevărat proprietar, *jus utendi et jus abutendi*; el poate dispune ori cum ar vroi de ea, deci a o produce în justiție; că, principiul inviolabilității consacrat prin textele sus citate, neputând privi de cât numai *circulația* corespondenței, iar nici cum *întrebuințarea* ei, de oarece, după cum rezultă din texte și spiritul care a dominat la alcătuirea lor, n'a putut nici odată intra în intențiunea legiuitorului, decât oprirea dreptului, fie a statului, fie a unui terțiu, particular, de a intercepta o corespondență, care nu-i este adresată, iar nici cum *întrebuințarea* ei ca mijloc de probă, atunci când la mijloc e destinatarul ei, cu dreptul de a o deschide și a lua cunoștință de ea, rămâne bine stabilit dreptul de proprietate] ce destinatarul are din momentul intrării în posesiunea ei;

Considerând că destinatarul fiind liber a face orice întrebuințare de scrisoarea ce-i este adresată, el este în drept a o înstrăina, a transmite proprietatea asupra ei unui terțiu care, la rândul său, o poate produce în justiție cu aceleaș restricții legale ca și pentru destinatar, de a răspunde de daune-interese către autorul ei, când divulgarea conținutului ei ar aduce acestui din urmă un prejudiciu (art. 998 c. civ.).

Considerând că, dacă întrebuințarea scrisorilor misive ordinare nu-și are limita decât în aplicarea art. 998 c. civ., se ridică de o parte a doctrinei, oarecare obiecțiuni cu privire la uzul scrisorilor confidentiale, care ar fi oprit sau în mare parte restrâns atât pentru destinatar, cât și pentru terțiu, când destinatarul mai cu seamă e mandatarul autorului sau avocatul său, ținut de secretul-profesional;

Considerând că, dacă după teoria în deochește admisă, caracterul confidential al unei scrisori, atunci

când nu provine din o stipulațiune expresă a autorului, rezultă din convențiunea părților, din un pact tacit al secretului, lăsat cu totul la aprecierea judecătorilor de fond, acest caracter se poate zice că apare de câte ori din termenii scrisorii ar rezultă că ea traduce gândirea autorului, încredințată cu totul la discreția destinatarului, care se obligă în mod tacit a nu divulga conținutul ei;

Considerând că acest pact care în realitate nu este decât expresiunea voinței unilaterale a autorului ei, nu poate fi considerat față de terți de cât ca *res inter alios acta*, neputând prin urmare să le fie o-pus, nici să fie invocat de ei;

Că terțul fiind străin acestei convențiuni dintre autor și destinatar, caracterul confidential al scrisorii născut din raportul pătrilor, rămâne numai între ele și nu mai poate deci exercita nici o influență asupra drepturilor lui; că, în consecință, deținerea unei scrisori confidentiale, întru cât nu este atinsă de dol sau de fraudă, terțul va putea în totdeauna în principiu să se servească de ea în justiție, în contra ori cui, în tocmai ca și destinatarul, cu restricțiunea bine înțeleasă a principiilor generale care guvernează obligațiile contractuale sau delictuoase;

Considerând că principiul în virtutea căruia destinatarul devine proprietarul scrisoarei confidentiale putându-se servi nu numai el, dar un terțiu de ea în justiție, trebuie să sufere excepțiune de câte ori destinatarul este mandatarul autorului și când scrisoarea i-a fost adresată în această calitate. În asemenea caz scrisoarea nu poate fi considerată decât ca un depozit în mâinile destinatarului; că, argumentul ce vine în sprijinul acestei soluțiuni se poate trage, în afară de textul art. 1553 c. civ., din însăși natura mandatului; că, mandatarul acceptând mandatul și-a luat angajamentul tacit de a conserva și restitui scrisorile ce i-au fos adresate în această calitate, în timp ce mandantul n'a înțeles să facă din mandatar decât un simplu intermediar, netransmițându-i nici o dată proprietatea scrisorilor adresate;

Că, pe cale de consecință logică este evident că de câte ori scrisoarea are un caracter personal și nu e relativă la mandant, că este adresată persoanei iar nu funcțiunei, excepțiunea nu mai are rațiune de a fi, căci nu e la mijloc caracterul mandatului;

Considerând că, în specie, admințându-se că scrisoarea în discuțiune are caracterul confidential și

prin nimic neputându-se dovedi nici de ministerul public, nici de intimatul Sturdza că ea a intrat în posesiunea apelantului prin dol, sau fraudă, căci mărturisirea lui, la care au recurs intimații nu confirmă cumpărarea ei, cum s'a susținut, ba mai mult, din depunerile martorilor Papadopol și Al. Sturdza, foștii procuratori ai intimatului, rezultând că scrisoarea i-a fost predată de destinatar lui Fișcher spre a se servi de ea în afacerile sale cu Mihai Sturdza, afară de procesul cu majorarea arendei, rămâne stabilit că proba prin scrisoarea prezentată este legalmente invocată de apelant, căci e adresată de intimatul M. Sturdza unchiului, care nu era procuratorul său, și se vede din citirea conținutului său, că autorul se adresează persoanei și rudei sale, iar nu funcțiunei, și aceasta cu atât mai mult cu cât producțiunea ei nu e inspirată de nici un scop dăunător intimatului, ci numai de dreptul sfânt al apărării în o acțiune, care are și o sancțiune penală destul de severă, căci art. 3 al legii pentru mărginirea dreptului de a ține moșii în arendă, pedepsește cu închisoare fără circumstanțe atenuante pe contravenienți ;

Considerând că, odată stabilită în drept puterea doveditoare a scrisorii, este ușor de văzut, din examinarea cuprinsului ei, că nu conține nici o imposibilitate morală, că autorul servindu-se de secretarul său, persoană de încredere, de mulți ani în serviciul familiei și de care nu se ferea nici defunctul Dimitrie Sturdza, nici fiul său, intimatul n'a făcut decât să-și confieze unchiului său, care era în curent cu tot ce regulase tatăl său, prin el cu Fischer, asupra moșiei Flămânzii, ideile sale asupra tuturor chestiunilor cari au decurs din arendarea acestei moșii. Cumcă această confiere ar păcătui prin o expansiune și o francheță prea mare, și aceasta relativ la toate procesele atunci în curs, ceea ce nu e natural și admisibil din partea unei persoane, după cum se susține, acesta nu e un argument serios, date fiind mai ales și diferitele împrejurări de fapt în toate procesele cu Fischer, reclamate de intimat ; că, dacă prin fraza dela finele scrisorii, autorul ei roagă pe unchiul său de a consulta avocați în afacerile sale cu Fischer, spre a vedea dacă poate strica ambele contracte cu acesta, din tot conținutul scrisorii se poate ușor constata că dânsul n'a înțeles să facă aluzie la legea viitoare din 1908, pentru mărginirea dreptului de a ține moșii în arendă, ci la desființarea de contracte pe baza dreptului comun cum era firesc să gândească atunci ;

Că, în fine, stilul, modul de a gândi și a așterne pe hârtie gândirea sa, toate denotă în mod neîndoios că scrisoarea a fost scrisă de secretar sub dictarea stăpânului său ;

Considerând că mărturisirea făcută de intimat prin scrisoare se confirmă și prin alte împrejurări și fapte ;
(Urmează considerentele de fapt).

Considerând, în fine, că toate aceste dovezi de fapt supt întărite și mai mult prin scrisoarea intimatului Mihai Sturdza, către unchiul său Dimitrie Sturdza, din Ianuarie 1907, vorbită mai sus și care în partea privitoare la Cilibiu, cuprinde următoarele : „Fischer reprezintă astăzi drepturile lui Juster, care oprind Cilibiul i-a trecut Flămânzii cu folos de un milion și deosebit tot el va plăti cășturile Cilibiului, tot ca preț al cesiunei. Fischer vroește să aibă aparența că este arendaș și la Cilibiu, spre a place principelui Dimitrie, care nu poate suferi pe Juster“.

Considerând că față cu aceste dovezi cari stabilesc în mod neîndoios că Fischer nu este și arendașul moșiei Cilibiu, diferitele acte și împrejurări de fapt invocate de ministerul public și de intimatul Sturdza în sprijinirea acțiunii acestuia nu pot aduce nici o atingere tăriei lor ; că, astfel odată văzut că Fischer figură numai în mod aparent față de defunctul Dimitrie Sturdza ca arendaș al Cilibiului, cel real fiind Juster ; telegramele lui Fischer către Sturdza din 1902, diferitele acțiuni introduse în 1906 de proprietar în contra lui Fischer și Juster, acțiuni în care se vorbea și de Cilibiu, și faptul cesiunei garanției depusă de Juster, la luarea în arendă a moșilor, către Fischer, nu pot schimba întru nimic realitatea faptelor ;

Că, în fine, și celelalte presupțiuni trase din faptele enumerate mai sus și considerate de intimat ca ivite posterior introducerii acțiunii sunt de asemenea prea neconcludente și prea puțin puternice, spre a răsturnă dovezile produse de apelanți ;

Având în vedere și cererile de cheltueli de judecată pe care Curtea apreciindu-le le fixează la suma de 3 000 lei pentru Fischer, și 500 lei pentru B. Juster.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier C. N. Buzdugan, în neunire cu concluziunile d-lui procuror-general, admite atât apelul lui Marcu Fischer, cât și apelul lui Berman Juster, reformă sentința tribunalului Botoșani, No. 208 din 4 Aprilie 1913, și respinge acțiunea intentată de Alexandru D. Sturdza, lucrând ca procurator al lui Mihai D. Sturdza, cum și intervențiunea d-lui procuror al tribunalului Botoșani, etc.

Semnați : I. Burada, C. N. Buzdugan, S. Zaharescu,
D. Antonescu, P. Pârâianu.